

Sygn. akt II UK 403/08

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 9 czerwca 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Roman Kuczyński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bogusław Cudowski

SSN Małgorzata Gersdorf

Protokolant Anna Gryźniewska

w sprawie z wniosku T. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
z udziałem zainteresowanej M. P. i B. O.
o zasiłek chorobowy,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 9 czerwca 2009 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 6 grudnia 2007 r.,

- 1. oddała skargę kasacyjną,**
- 2. zasądza od T. P. na rzecz O Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kwotę 120 zł (sto dwadzieścia) tytułem kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu kasacyjnym.**

Uzasadnienie

Decyzją z dnia 22 stycznia 2001 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych orzekł, że T. P. niesłusznie pobrał zasiłek chorobowy za okres niezdolności do pracy w okresie od 4 marca 1998 r. do 17 marca 1998 r., od 7 kwietnia 1998 r. do 20 maja 1998 r., od 24 czerwca 1998 r. do 7 lipca 1998 r., od 13 sierpnia 1998 r. do 11 września 1998 r., od 8 października 1998 r. do 28 października 1998 r., od 17 listopada 1998 r. do 16 grudnia 1998 r. na łączną kwotę 40.014,18 zł oraz niesłusznie pobrał zasiłek chorobowy za okres niezdolności do pracy od 12 maja 1999 r. do 30 lipca 1999 r., od 1 sierpnia 1999 r. do 25 września 1999 r. i od 27 września 1999 r. do 26 października 1999 r. na łączną kwotę 167.558 zł. Jednocześnie zobowiązał ubezpieczonego do zwrotu wskazanych wyżej kwot wraz z odsetkami. W uzasadnieniu decyzji pozwany wskazał, że w trakcie przeprowadzanych czynności kontrolnych ustalono, że ubezpieczony w okresie niezdolności do pracy wykonywał pracę zarobkową prowadząc działalność gospodarczą - Firmę Wielobranżową „P.”, w której nie został ustanowiony pełnomocnik lub inna osoba wykonująca nadzór właścicielski, a ponadto we wspomnianym okresie ubezpieczony był pełnomocnikiem PPH „T.” i dokonywał czynności związane z obowiązkami pracodawcy w zakresie zatrudnienia pracowników, sprawowania nadzoru nad zatrudnionymi pracownikami oraz czynności związane z obrotem gospodarczym, tj. dokonywała zakupów i usług.

Wyrokiem z dnia 18 września 2006 r. Sąd Okręgowy Sąd Ubezpieczeń Społecznych zmienił decyzję pozwanego i ustalił, iż powód był uprawniony do zasiłków chorobowych za okresy niezdolności do pracy wskazane w zaskarżonej decyzji.

Pozwany zaskarżył w całości powyższy wyrok, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez niewłaściwą wykładnię, a w szczególności art. 13 pkt 1 i 2, art. 17, art. 66 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie macierzyństwa w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 września 1999 r. oraz art. 18, art. 53 ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 1983 r., Nr 30, poz. 14 ze zm.) w związku z art.

84 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887).

Wyrokiem z dnia 6 grudnia 2007 r. Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił odwołanie T. P. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 22 stycznia 2001 r. w zakresie utraty uprawnień do zasiłków chorobowych za okres od 20 sierpnia 1998 r. do 26 października 1999 r., pozostawiając pozwanemu ustalenie kwoty świadczeń, do których zwrotu jest zobowiązany (pkt 1) oraz oddalił apelację w pozostałym zakresie (pkt 2).

Sąd Apelacyjny mając na względzie fakt, iż przesłuchani przez Sąd Okręgowy świadkowie /.../ potwierdzili, że ubezpieczony faktycznie i bardzo rzadko wykonywał czynności związane z prowadzeniem od 20 października 1997 r. do 25 marca 1999 r. spółki cywilnej „A.” - Sąd drugiej instancji uznał za trafne stanowisko Sądu Okręgowego, iż organ rentowy nie udowodnił w sprawie wykonywania przez skarżącego innej pracy zarobkowej podczas korzystania ze zwolnień od pracy do 20 sierpnia 1998 r. tj. do czasu rozpoczęcia prowadzenia na własny rachunek firmy „P.” obok równoczesnego zatrudnienia w PPH „T.” do 30 września 1999 r. w tym też zakresie Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do kwestionowania ustaleń Sądu Okręgowego i treści zaskarżonego przez organ rentowy wyroku w zakresie uprawnień ubezpieczonego do zasiłków chorobowych za okres od 28 stycznia do 19 sierpnia 1998 r. i na mocy art. 385 k.p.c. orzekł jak w punkcie drugim wyroku. W pozostałym zakresie Sąd Apelacyjny dokonał odmiennej od Sądu pierwszej instancji oceny dowodów.

Mając na względzie treść zeznań świadków /.../ oraz dowody zgłoszenia firm „T.” i „P.” do rejestru działalności gospodarczej - biura „T.” i firmy „P.” były w tym samym miejscu dla obu firm oraz uwzględniając okoliczność, że zgłoszenie rozpoczęcia pozarolniczej działalności przez ubezpieczonego dokonane zostało podczas korzystania z trwającej od 13 sierpnia do 11 września 1998 r. czasowej niezdolności do pracy i nie dając wiary zeznaniom A. T. - Sąd drugiej instancji podzielił stanowisko organu rentowego, iż od 20 sierpnia 1998 r. do 31 sierpnia 1999 r. ubezpieczony wykonując pracę zarobkową na własny rachunek utracił uprawnienia do zasiłków chorobowych nabytych z tytułu zatrudnienia w firmie „T.” w

oparciu o treść art. 18 ustawy z 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. W tym stanie i na mocy art. 386 § 1 k.p.c. Sąd orzekł jak w punkcie pierwszym wyroku.

Na powyższe orzeczenie ubezpieczony wniósł skargę kasacyjną podnosząc w niej naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię przepisu art. 18 ustawy z dnia 17 grudnia 1974r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa oraz przepisu art. 17 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa - polegającą na prostym przyjęciu, iż sam fakt prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek i równoległego pozostawania w zatrudnieniu pozbawia ubezpieczonego prawa do zasiłku chorobowego w okresie faktycznej niezdolności do pracy bez potrzeby wykazania, że ubezpieczony w okresie zwolnienia wykonywał bezpośrednio czynności związane z działalnością gospodarczą oraz czy osiągał z działalności gospodarczej dochód. Ponadto podniósł argument, iż Sąd dokonał niewłaściwej subsumcji ustalonego stanu faktycznego sprawy pod dyspozycję przepisu art. 18 ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa i przepisu art. 17 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa polegającą na pozbawieniu prawa do zasiłku chorobowego ubezpieczonego, który w okresie korzystania z zasiłku miał zarejestrowaną na siebie działalność gospodarczą i jednocześnie nie wykonywał żadnych czynności związanych z tą działalnością, nie wykorzystywał zwolnienia lekarskiego niezgodnie z jego celem i nie wykonywał innych uciążliwych czynności, które mogły przedłużyć okres niezdolności do pracy. Ubezpieczony wskazał także naruszenie przepisów postępowania - art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez nie wskazanie w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego podstawy faktycznej rozstrzygnięcia - nie wskazanie faktów, które Sąd uznał za udowodnione, dowodów na których się oparł i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, nie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku tj, nie wyjaśnienie, dlaczego Sąd zastosował przepis art. 18 ustawy z dnia 17.12.1974r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i

macierzyństwa i w jaki sposób wpłynął on na rozstrzygnięcie sprawy - przez co niemożliwa jest kontrola kasacyjna prawidłowości zastosowania przez Sąd Apelacyjny prawa materialnego oraz art. 382 k.p.c. poprzez pominięcie części materiału dowodowego tj. zeznań świadków /.../dowodu z opinii biegłego sądowego z dziedziny grafometrii oraz akt śledztwa przez co uniemożliwiło poczynienie ustaleń faktycznych sprawy istotnych dla rozstrzygnięcia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna podlega oddaleniu, bowiem nie jest uzasadniona. Istota przedmiotowego sporu sprowadza się do konieczności rozstrzygnięcia, czy prowadzenie działalności gospodarczej może stanowić podstawę do pozbawienia prawa do zasiłku chorobowego lub świadczenia rehabilitacyjnego na podstawie art. 17 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa oraz obowiązującego pod rządami starej ustawy przepisu art. 18 ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 143 ze zm.). Zgodnie z powołaną regulacją, ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z jego celem traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia. Zdarzeniem ubezpieczeniowym, z którym omawiana ustawa wiąże powstanie prawa do zasiłku chorobowego jest przejściowa niezdolność do pracy (wskutek choroby) lub niemożność jej wykonywania (wskutek odosobnienia lub konieczności sprawowania osobistej opieki). Wraz z wystąpieniem tych zdarzeń u ubezpieczonego powstaje swoista szkoda rozumiana jako „uszczerbek” w wynagrodzeniu za pracę, przy czym brak wynagrodzenia jest koniecznym skutkiem powstania prawa do świadczenia. W niniejszej sprawie nie wywołuje zasadniczych wątpliwości, że wnioskodawca z tytułu istnienia pracowniczego tytułu ubezpieczenia doznał takiego uszczerbku. Nie zmienia to jednak faktu, że zgodnie z art. 17 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. może być on pozbawiony prawa do tego świadczenia, jeśli w czasie orzeczonej niezdolności podejmuje wykonywanie pracy zarobkowej lub wykorzystuje zwolnienie w sposób niezgodny z jego celem. W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego problematyka prowadzenia

działalności gospodarczej w czasie pobierania zasiłku chorobowego rozważana była wielokrotnie. Nie straciło ono na swojej aktualności, mimo że większość orzeczeń zapadła na gruncie wcześniej obowiązującej ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 143 ze zm.), która skądinąd w przepisie art. 18 regulowała przedmiotowe zagadnienie w podobny sposób. Z podjętych rozstrzygnięć płynie wniosek, że wykonywanie przez osobę prowadzącą działalność gospodarczą w trakcie pozostawania na zwolnieniu lekarskim czynności związanych z tą działalnością stanowi - poza przypadkiem kontynuowania działalności w okresie hospitalizacji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2000 r., II UKN 634/99, OSNAPiUS 2002 Nr 2, poz. 48) - wykorzystywanie przez nią zwolnienia od pracy w sposób niezgodny z jego celem i jako takie powoduje utratę prawa do zasiłku chorobowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 1999 r., II UKN 236/99, OSNAPiUS 2001 nr 7, poz. 237). W tym sensie pod pojęciem pracy zarobkowej należy rozumieć wszelką aktywność ludzką, która zmierza do uzyskania zarobku, nawet gdyby miała ona polegać na czynnościach nieobciążających przedsiębiorcę (i zarazem pracownika pozostającego na zwolnieniu lekarskim) w istotny sposób. Taka interpretacja omawianej regulacji wypływa z konieczności ścisłego stosowania przepisów prawa ubezpieczeń społecznych, w którym przeważa - z uwagi na bezwzględnie obowiązujący charakter norm prawnych - formalistyczne ujęcie uprawnień ubezpieczonych.

Przechodząc do stanu faktycznego niniejszej sprawy, wskazać należy, że rozstrzygnięcie Sądu drugiej instancji oparte zostało na faktach niespornych, a w każdym razie ustalonych w sposób niebudzący wątpliwości. Z ustaleń tych wynikało między innymi, że ubezpieczony w okresie pobierania świadczeń od 20 sierpnia 1998 r. rozpoczął prowadzenie na zasadach pozarolniczej działalności gospodarczej Firmę Wielobranżową „P.” posiadającą podobnie jak firmy P.P.H. „T.” i S.c. „A.” status zakładu pracy chronionej. Sąd Apelacyjny ustalił, iż w okresie pobierania świadczenia od 20 sierpnia 1998 r. do 30 września 1999 r. ubezpieczony wykonywał pracę zarobkową. Powyższe ustalenie wynikało z zeznań świadków /.../. We wskazanym okresie skarżący w ramach prowadzonej działalności gospodarczej wyrażał zgodę na pobranie pieniędzy z banku,

podpisywał czeki, a w okresie od powstania firmy do końca 1998 r. był w pracy codziennie. Wszystkie czynności związane z prowadzeniem firmy wykonywał osobiście, tak jak np.: akceptowanie zamówień przedkładanych mu przez M. J. w celu realizacji umów z kontrahentami, co potwierdza przyjęte przez Sąd stanowisko, że skarżący był osobą która faktycznie zarządzała firmą. Dlatego podzielić należy także stanowisko Sądu w kwestii nieprawdziwości zeznań A. T., z których wynikało, iż ona jednocześnie świadcząc pracę jako pielęgniarka w firmie „T.”, pełniła również w firmie „P.” funkcję pełnomocnika zarządzającego firmą bez udziału skarżącego. Mając na uwadze powyższe przyjęcie stanowiska jakie reprezentuje skarżący, iż twórcą rozwoju i sukcesów jego firmy była wyłącznie A. T. z wykształcenia pielęgniarka faktycznie pełniąca w firmie skarżącego swego rodzaju funkcję „menedżera”, jest absurdalne i nie może być przyjęte za prawdziwe.

Nie można podzielić także zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. oraz 382 k.p.c., gdyż skarżący nie wykazał, iż ewentualne uchybienia w sporządzeniu uzasadnienia wyroku czy pominięcie nieistotnych dla sprawy dowodów miało wpływ na wynik sprawy. Sporządzenie uzasadnienia w sposób nie w pełni odpowiadający stawianym mu wymaganiom może stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacji wyjątkowo wtedy, gdy przedstawione w nim motywy nie pozwalają na przeprowadzenie kontroli kasacyjnej zaskarżonego orzeczenia jedynie bowiem w takim wypadku uchybienia art. 328 § 2 może mieć wpływ na wynik sprawy. W niniejszej sprawie taka sytuacja nie wystąpiła.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną.